Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

8 päivänä toukokuuta 2025 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Direktiivi 93/13/ETY – 6 artiklan 1 kohta ja 7 artiklan 1 kohta – Ulkomaanvaluuttaan sidottu kiinnelainasopimus – Kuluttajan vaatimus sopimuksen pätemättömyyden toteamiseksi – Turvaamistoimihakemus, jossa vaaditaan sopimuksen täyttämisen keskeyttämistä – Direktiivi 2014/59/EU – Luottolaitosten elvytys ja kriisinratkaisu – Kriisinratkaisun kohteena oleva pankki – 1 artiklan 2 kohta – Jäsenvaltioiden toimivalta antaa kyseisen direktiivin säännöksiä tiukempia tai niitä täydentäviä sääntöjä – Kansallinen säännös, jonka mukaan vireillä olevan kriisinratkaisun kohteena olevaa laitosta vastaan esitetyt turvaamistoimia koskevat hakemukset on hylättävä

Asiassa C-324/23 [Myszak] [i],

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sąd Okręgowy w Warszawie (alueellinen tuomioistuin, Varsova, Puola) on esittänyt 26.10.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 25.5.2023, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

OF,

EI ja

RI

vastaan

M.K., selvitysmiehenä Getin Noble Bank S.A:ssa, selvitystilassa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Lycourgos sekä tuomarit S. Rodin, O. Spineanu-Matei (esittelevä tuomari), S. Gervasoni ja N. Fenger,

julkisasiamies: L. Medina,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Siekierzyńska,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 17.10.2024 pidetyssä istunnossa esitetyn,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

[i] Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa asian minkään asianosaisen todellista nimeä.

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– OF, EI ja RI, edustajinaan W. Bochenek, P. Stalski ja T. Zaremba, radcowie prawni,

– M.K., edustajinaan P. Cieślak ja M. Pyziak-Waląg, adwokaci,

– Puolan hallitus, asiamiehinään B. Majczyna, M. Kozak, R. Stańczyk ja B. Trocha,

– Euroopan komissio, asiamiehinään U. Małecka, P. Ondrůšek ja D. Triantafyllou,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.12.2024 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan tulkintaa, luettuina tehokkuus- ja suhteellisuusperiaatteen valossa ja yhdessä luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta 15.5.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/59/EU (EUVL 2014, L 173, s. 190) 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohdan sekä 70 artiklan 1 ja 4 kohdan kanssa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä OF, EI ja RI ja toisaalta Getin Noble Bank S.A:n, nyt selvitystilassa, selvitysmiehenä toimiva M.K. ja jossa on kyse turvaamistoimia koskevasta vaatimuksesta, jonka OF, EI ja RI ovat esittäneet menettelyssä, jossa vaaditaan ulkomaanvaluuttaan indeksoidun kiinnelainasopimuksen toteamista pätemättömäksi ja heidän Getin Noble Bankin kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti maksamien määrien palauttamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 93/13

3 Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

4 Kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

Direktiivi 2014/59

5 Direktiivin 2014/59 johdanto-osan 5, 49–51 ja 131 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”(5) – – tarvitaan järjestely, joka antaa viranomaisille uskottavat välineet puuttua riittävän varhain ja nopeasti epäterveen tai lähellä kaatumista olevan laitoksen tilanteeseen tarkoituksena varmistaa laitoksen kriittisten rahoitus- ja talousalan toimintojen jatkuvuus sekä samalla rajoittaa laitoksen maksukyvyttömyydestä talouteen ja rahoitusjärjestelmään kohdistuvat vaikutukset mahdollisimman pieniksi. Järjestelyn avulla olisi huolehdittava siitä, että ensisijaisesti osakkeenomistajat ottavat kantaakseen tappiot ja että osakkeenomistajien jälkeen velkojat ottavat kantaakseen tappiot edellyttäen, että yhdellekään velkojalle ei aiheudu suurempia tappioita kuin sille olisi aiheutunut, jos laitos olisi likvidoitu tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä noudattaen tämän direktiivin mukaisesti periaatetta, jonka mukaan velkojat eivät saa jäädä kriisinratkaisussa huonompaan asemaan. – –

– –

(49) Osakkeenomistajien ja velkojien oikeuksien rajoitusten olisi oltava sopusoinnussa [Euroopan unionin] perusoikeuskirjan 52 artiklan kanssa. Tämän vuoksi kriisinratkaisuvälineitä olisi käytettävä vain sellaisiin laitoksiin, jotka ovat lähellä kaatumista tai todennäköisesti kaatuvat, ja ainoastaan silloin, kun tämä on välttämätöntä rahoitusvakaustavoitteen vuoksi yleisen edun nimissä. Kriisinratkaisuvälineitä olisi käytettävä erityisesti silloin, kun laitosta ei voida likvidoida tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä, koska tämä vaarantaisi rahoitusjärjestelmän vakauden ja koska kriisinratkaisutoimet ovat välttämättömiä järjestelmän kannalta tärkeiden toimintojen siirtämiseksi ja jatkamiseksi nopeasti, ja silloin, kun ei voida kohtuudella turvautua mihinkään vaihtoehtoiseen yksityisen sektorin ratkaisuun, kuten nykyisiltä osakkeenomistajilta tai joltakin kolmannelta osapuolelta saatavaan pääomankorotukseen, joka riittäisi palauttamaan laitoksen täyden elinkelpoisuuden. Lisäksi kriisinratkaisuvälineitä ja -valtuuksia käytettäessä olisi otettava huomioon suhteellisuusperiaate ja laitoksen oikeudellisen muodon erityispiirteet.

(50) Puuttuminen omistusoikeuteen ei saisi olla suhteetonta. – – Siinä tapauksessa, että osa kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen varoista siirtyy yksityiselle ostajalle tai omaisuudenhoitoyhtiölle, jäljelle jäävä osa kriisinratkaisun kohteena olevasta laitoksesta olisi likvidoitava tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä. Laitoksen likvidaatiomenettelyyn jäävien osakkeenomistajien ja velkojien suojelemiseksi heillä olisi oltava oikeus saada suorituksina tai korvauksina saamisistaan likvidaatiomenettelyssä vähintään se, minkä he arvion mukaan olisivat saaneet, jos koko laitos olisi likvidoitu tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä.

(51) Jotta osakkeenomistajien ja velkojien oikeus suojattaisiin, olisi vahvistettava selkeät velvoitteet kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen varojen ja velkojen arvostusta varten ja tämän direktiivin nojalla vaadituissa tapauksissa sen kohtelun arvostusta varten, jonka osakkeenomistajat ja velkojat olisivat saaneet, jos laitos olisi likvidoitu tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä. – – Jos todetaan, että osakkeenomistajat ja velkojat ovat saaneet suorituksina tai korvauksina saamisistaan vähemmän kuin he olisivat saaneet tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä, heillä olisi tämän direktiivin nojalla vaadituissa tapauksissa oltava oikeus saada kyseinen erotus. – –

– –

(131) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitteita eli laitosten kriisinratkaisua koskevien sääntöjen ja prosessien yhdenmukaistamista, koska yhdenkin laitoksen kaatumisen vaikutukset tuntuvat koko [Euroopan] unionissa, vaan ne voidaan saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä [SEU] 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.”

6 Kyseisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat hyväksyä tai pitää voimassa tässä direktiivissä ja sen nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä säädettyjä tiukempia tai täydentäviä sääntöjä edellyttäen, että näitä sääntöjä sovelletaan yleisesti ja ne eivät ole ristiriidassa tämän direktiivin ja sen nojalla annettujen delegoitujen säädösten ja täytäntöönpanosäädösten kanssa.”

7 Mainitun direktiivin 34 artiklan, jonka otsikko on ”Kriisinratkaisua koskevat yleiset periaatteet”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kriisinratkaisuviranomaiset käyttäessään kriisinratkaisuvälineitä ja -valtuuksia toteuttavat kaikki asianmukaiset toimenpiteet sen takaamiseksi, että kriisinratkaisutoimi toteutetaan seuraavia periaatteita noudattaen:

– –

b) kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen velkojat vastaavat tappioista osakkeenomistajien jälkeen noudattaen tavanomaisen maksukyvyttömyysmenettelyn mukaista saamistensa ensisijaisuusjärjestystä, jollei tässä direktiivissä nimenomaisesti toisin säädetä;

– –

g) velkojille ei saa aiheutua suurempia tappioita kuin mitä niille olisi aiheutunut, jos laitos tai 1 artiklan 1 kohdan b, c tai d alakohdassa tarkoitettu yhteisö olisi likvidoitu tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä 73–75 artiklassa määriteltyjen suojatoimien mukaisesti;

– –”

8 Saman direktiivin 37 artiklan 6 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos vain [liiketoiminnan myyntiä ja omaisuudenhoitoyhtiön käyttöä koskevia] kriisinratkaisuvälineitä käytetään, ja niitä käytetään siirtämään ainoastaan osa kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen

varoista, oikeuksista tai veloista, jäljelle jäävä laitos tai 1 artiklan 1 kohdan b, c tai d alakohdassa tarkoitettu yhteisö, josta varat, oikeudet tai velat on siirretty, on likvidoitava tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä. Tämä likvidointi on tehtävä kohtuullisessa ajassa – –”

9 Direktiivin 2014/59 70 artiklan otsikko on ”Valtuudet rajoittaa vakuusoikeuksien täytäntöönpanoa”, ja sen 1 ja 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kriisinratkaisuviranomaisilla on valtuudet rajoittaa kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen vakuudellisia velkojia panemasta täytäntöön kyseisen kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen varoihin liittyviä vakuusoikeuksia 83 artiklan 4 kohdan mukaisesta rajoittamisilmoituksen julkaisemisesta alkaen kyseistä julkaisemista seuraavan pankkipäivän keskiyöhön saakka kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen kriisinratkaisuviranomaisen jäsenvaltiossa.

– –

4. Kriisinratkaisuviranomaisten on tämän artiklan mukaisia valtuuksia käyttäessään otettava huomioon, millainen vaikutus näiden valtuuksien käyttämisellä saattaa olla rahoitusmarkkinoiden asianmukaiseen toimintaan.”

10 Kyseisen direktiivin 73 artiklan, jonka otsikko on ”Osakkeenomistajien ja velkojien kohtelu osittaisten siirtojen ja velkakirjojen arvon alaskirjauksen tapauksessa”, b alakohdassa säädetään tilanteesta, jossa kansallinen kriisinratkaisuviranomainen soveltaa velkakirjojen arvon alaskirjausta. Kyseisen artiklan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos on sovellettu yhtä tai useampaa kriisinratkaisuvälinettä, jäsenvaltioiden on erityisesti 75 artiklan soveltamiseksi varmistettava, että

a) lukuun ottamatta tapauksia, joissa sovelletaan b alakohtaa, kriisinratkaisuviranomaisten siirtäessä vain osan kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen oikeuksista, varoista ja veloista osakkeenomistajat ja velkojat, joiden saatavia ei ole siirretty, saavat suorituksena saatavistaan vähintään yhtä paljon kuin ne olisivat saaneet, jos kriisinratkaisun kohteena oleva laitos olisi likvidoitu tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä 82 artiklassa tarkoitetun päätöksen tekemisen ajankohtana.”

11 Mainitun direktiivin 74 artiklan, jonka otsikko on ”Arvostus ja erilainen kohtelu”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Sen arvioimiseksi, olisiko osakkeenomistajia ja velkojia kohdeltu paremmin, jos kriisinratkaisun kohteena oleva laitos olisi asetettu tavanomaiseen maksukyvyttömyysmenettelyyn, jäsenvaltioiden on muun muassa 73 artiklan soveltamiseksi varmistettava, että riippumaton henkilö tekee arvostuksen mahdollisimman pian kriisinratkaisutoimen tai -toimien toteuttamisen jälkeen. Kyseinen arvostus on tehtävä erillään 36 artiklan mukaisesti tehtävästä arvostuksesta.

2. Edellä olevan 1 kohdan mukaisessa arvostuksessa on määritettävä:

a) se, miten osakkeenomistajia ja velkojia olisi kohdeltu, myös asiaankuuluvat talletussuojajärjestelmät, jos kriisinratkaisun kohteena oleva laitos, jonka suhteen kriisinratkaisutoimi tai -toimet on toteutettu, olisi asetettu tavanomaiseen maksukyvyttömyysmenettelyyn 82 artiklassa tarkoitetun päätöksen tekemisen ajankohtana;

b) se, miten osakkeenomistajia ja velkojia on tosiasiallisesti kohdeltu kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen kriisinratkaisun yhteydessä; ja

c) se, eroaako a alakohdassa tarkoitettu kohtelu b alakohdassa tarkoitetusta kohtelusta.”

12 Saman direktiivin 75 artiklassa, jonka otsikko on ”Osakkeenomistajiin ja velkojiin kohdistuvat suojatoimet”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos 74 artiklan mukaisesti tehdyssä arvostuksessa todetaan, että jollekin 73 artiklassa tarkoitetulle osakkeenomistajalle tai velkojalle on aiheutunut suurempia tappioita kuin niille olisi aiheutunut tavanomaisen maksukyvyttömyysmenettelyn mukaisessa likvidaatiossa, sillä on oikeus saada kyseinen erotus maksuna kriisinratkaisun rahoitusjärjestelyistä.”

Puolan oikeus

Siviilikoodeksi

13 Siviilikoodeksista 23.4.1964 annetun lain (Ustawa – Kodeks cywilny, jäljempänä siviilikoodeksi), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (Dz. U. 2020, järjestysnumero 1740), 385^1 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen ehdot, joista ei ole erikseen neuvoteltu, eivät sido kuluttajaa, jos niissä määritetään hänen oikeutensa ja velvollisuutensa hyvän tavan vastaisesti ja jos ne loukkaavat ilmeisellä tavalla hänen etujaan (lainvastaiset sopimusehdot). Tämä säännös ei koske ehtoja, joissa määritetään osapuolten olennaiset velvoitteet, mukaan luettuna hinta tai vastike, jos ne on muotoiltu yksiselitteisesti.

2. Vaikka jokin sopimusehto ei 1 momentin mukaan sido kuluttajaa, muut sopimusehdot jäävät osapuolia sitoviksi.”

14 Siviilikoodeksin 405 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jokaisella, joka on ilman oikeusperustetta saanut toisen kustannuksella varallisuusedun, on velvollisuus palauttaa etu luontoissuorituksena tai palauttaa sen määrä.”

15 Siviilikoodeksin 410 §:n 2 momentin sanamuoto on seuraava:

”Suoritus on aiheeton, jos sen tekijä ei ylipäänsä ollut velvollinen tekemään sitä tai jos velvollisuus ei kohdistunut suorituksen saajaan, jos suoritukselle ei enää ole perustetta tai jos suorituksen tavoitetta ei saavutettu tai jos suoritukseen velvoittava oikeustoimi oli pätemätön eikä siitä ole tullut pätevää suorituksen toteuttamisen jälkeen.”

Siviiliprosessikoodeksi

16 Siviiliprosessikoodeksista 17.11.1964 annetun lain (Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego, jäljempänä siviiliprosessikoodeksi), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (Dz. U. 2021, järjestysnumero 1805), 189 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Kantaja voi nostaa tuomioistuimessa kanteen sen vahvistamiseksi, onko oikeussuhde tai oikeus olemassa vai ei, edellyttäen, että kantajalla on oikeussuojan tarve.”

17 Siviiliprosessikoodeksin 730^1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Turvaamistoimen määräämistä voi vaatia kuka tahansa menettelyn asianosainen tai menettelyssä osallisena oleva, jos hän osoittaa uskottavasti, että hänellä on saatava ja intressi vaatia turvaamistoimia.

2. Turvaamistoimen vaatimista koskeva oikeudellinen intressi on olemassa silloin, kun turvaamistoimen puuttuminen tekisi mahdottomaksi tai huomattavan vaikeaksi panna täytäntöön asiassa annettava ratkaisu tai muulla tavoin tekisi mahdottomaksi tai huomattavan vaikeaksi saavuttaa menettelyn tavoite.

– –

3. Turvaamistointa valittaessa tuomioistuin ottaa huomioon asianosaisen tai menettelyssä osallisena olevien edut siinä määrin, että oikeutetulle varmistetaan asianmukainen oikeussuoja ja että suoritusvelvollista ei rasiteta enemmän kuin on tarpeen.”

18 Siviiliprosessikoodeksin 731 §:n sanamuoto on seuraava:

”Turvaamistoimen tarkoituksena ei voi olla saatavan täyttäminen, ellei laissa toisin säädetä.”

19 Siviiliprosessikoodeksin 755 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Jos turvaamistoimen kohteena ei ole rahasaatava, tuomioistuin määrää kulloinkin asianmukaiseksi katsomansa turvaamistoimen, joka voi olla myös rahasaatavan turvaamiseen tarkoitettu toimi. Tuomioistuin voi erityisesti:

1) määrätä menettelyn asianosaisten tai menettelyssä osallisina olevien oikeuksista ja velvollisuuksista menettelyn aikana

– –

2^1. Edellä olevaa 731 §:n säännöstä ei sovelleta, jos turvaamistoimi on tarpeen uhkaavan vahingon tai muiden oikeutetulle epäedullisten seurausten välttämiseksi.

– –”

Maksukyvyttömyyslaki

20 Maksukyvyttömyydestä 28.2.2003 annetun lain (Ustawa – Prawo upadłościowe), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (Dz. U. 2022, järjestysnumero 1520), 146 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Konkurssipesän varoja koskeva täytäntöönpanomenettely, joka on aloitettu ennen konkurssiin asettamispäivää, keskeytyy automaattisesti konkurssiin asettamispäivästä lähtien. Täytäntöönpanomenettely raukeaa automaattisesti, kun konkurssituomiosta on tullut lainvoimainen. – –

2. Keskeytyneessä täytäntöönpanomenettelyssä jakamatta jääneet määrät siirretään konkurssipesään, kun konkurssituomiosta on tullut lainvoimainen.

– –

3. Maksukyvyttömyyden toteamisen jälkeen ei ole enää mahdollista toteuttaa pakkotäytäntöönpanoa konkurssipesään kuuluvan omaisuuden osalta eikä panna täytäntöön tai myöntää turvaamistoimia maksukyvyttömyysmenettelyn kohteena olevan omaisuuden osalta, lukuun ottamatta turvaamistoimia, jotka koskevat elatussaatavia tai saatavia, jotka johtuvat sairauden, työkyvyttömyyden, vamman tai kuoleman aiheuttamasta korvauseläkkeestä, tai eläkkeitä, jotka perustuvat sopimuksen, jolla kiinteistön ostaja on sitoutunut antamaan luovuttajalle hoidon, ylläpidon ja asunnon, muuntamiseen elinkoroksi.”

Pankkien vakuusrahastosta annettu laki

21 Pankkien vakuusrahastosta, talletussuojajärjestelmästä ja pakollisista rakenneuudistuksista 10.6.2016 annetun lain (ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (Dz. U. 2022, järjestysnumero 793, jäljempänä pankkien vakuusrahastosta annettu laki), 135 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Täytäntöönpano- tai turvaamistoimimenettely, jossa on kyse kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen varoista ja joka on aloitettu kriisinratkaisun aloittamisen jälkeen, todetaan rauenneeksi.

– –

4. Kriisinratkaisun kohteena olevaa toimijaa vastaan ei ole sallittua aloittaa täytäntöönpano- tai turvaamistoimimenettelyä kriisinratkaisun aikana.”

22 Kyseisen lain 142 §:n 1 momentin nojalla Bankowy Fundusz Gwarancyjny (pankkien vakuusrahasto, Puola), joka on kansallinen kriisinratkaisuviranomainen, voi keskeyttää oikeuden vaatia kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen varoihin liittyviä vakuuksia enintään kyseisen oikeuden keskeyttämistä koskevan ilmoituksen julkaisemista seuraavan työpäivän päättymiseen saakka.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

23 Pääasian kantajat OF ja hänen vanhempansa RI ja EI tekivät vuonna 2007 kuluttajina 360 kuukauden pituisen kiinnelainasopimuksen, jonka määrä oli 185 375,71 Puolan zlotya (PLN) (n. 43 000 euroa) Getin Noble Bankin kanssa. Kyseisessä sopimuksessa on ehto, joka koskee kyseisen määrän muuntamista Sveitsin frangeiksi (CHF) kyseisen pankin asettamalla ostokurssilla lisättynä vaihtuvalla korolla. Sveitsin frangeina laskettavat kuukausierät oli maksettava takaisin Puolan zlotyissa Sveitsin frangin myyntikurssilla, jonka kyseinen pankki myös vahvisti yksipuolisesti.

24 Pääasian kantajat nostivat Sąd Okręgowy w Warszawiessa (Varsovan alueellinen tuomioistuin, Puola), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, pääasiassa kyseessä olevaa lainasopimusta koskevan kanteen. Kyseisellä kanteella pyritään ensisijaisesti siihen, että kyseinen sopimus todetaan pätemättömäksi sen tiettyjen ehtojen kohtuuttomuuden vuoksi, ja näin ollen siihen, että Getin Noble Bank velvoitetaan maksamaan 48 352,97 zlotyn ja 27 171,82 Sveitsin frangin (eli noin 11 300 ja 29 000 euron) suuruiset määrät, jotka vastaavat heidän kanteensa nostamispäivään mennessä kyseisen sopimuksen täyttämiseksi maksamiaan kuukausieriä laillisine viivästyskorkoineen ja kuluineen. Toissijaisesti mainitulla kanteella vaaditaan kyseessä olevien ehtojen toteamista kohtuuttomiksi ja pätemättömiksi.

25 Kun pääasiassa kyseessä oleva kanne oli vireillä, pankkien vakuusrahasto teki 29.9.2022 kansallisena kriisinratkaisuviranomaisena päätöksen Getin Noble Bankin asettamisesta kriisinratkaisumenettelyyn. Kyseisessä menettelyssä pankkien vakuusrahasto käytti omaisuudenhoitoyhtiötä perustamalla pankin, jonka nimi on tällä hetkellä VELO Bank S.A. ja jolle on siirretty lähes kaikki Getin Noble Bankin varat, oikeudet ja velat. Kyseisessä päätöksessä suljettiin tämän siirron ulkopuolelle varallisuusoikeudet, jotka perustuivat Sveitsin frangin määräisiin tai Sveitsin frangin vaihtokurssiin sidottuihin luotto- ja lainasopimuksiin liittyviin tosiasiallisiin, oikeudellisiin tai lainvastaisiin toimiin, sekä näihin varallisuusoikeuksiin perustuvat vaatimukset, mukaan lukien siviili- tai hallinto-oikeudellisten menettelyjen kohteena olevat vaatimukset.

26 Pankkien vakuusrahaston kyseisen päätöksen jälkeen pääasian kantajat panivat ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireille Getin Noble Bankia vastaan välitoimimenettelyn, jonka yhteydessä he tekivät pääasian asianosaisten oikeuksia ja velvollisuuksia koskevan turvaamistoimihakemuksen, jossa he vaativat, että heidän sopimusvelvoitteensa maksaa pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen perusteella erääntyneet kuukausierät keskeytetään siihen asti, kunnes pääasiamenettely on lopullisesti saatettu päätökseen, ja että Getin Noble Bankia kielletään ryhtymästä toimenpiteisiin kyseisen sopimuksen päättämiseksi ja kyseisen lainan maksamatta jättämistä koskevan ilmoituksen julkaisemiseksi.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että tällainen turvaamistoimia koskeva hakemus ratkaistaan asianosaisten väitteiden paikkansapitävyyttä koskevan alustavan arvioinnin perusteella ottaen samalla huomioon kaikki pääasiassa kerätyt todisteet. Nyt käsiteltävässä asiassa kyseinen tuomioistuin katsoo, että pääasian kantajien riitauttamia pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen ehtoja voidaan pitää kohtuuttomina ja että kyseinen sopimus ei välttämättä ole enää voimassa kyseisten ehtojen pätemättömäksi toteamisen jälkeen.

28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo näin ollen, että turvaamistoimia koskeva hakemus, jolla muun muassa keskeytetään pääasian kantajien velvollisuus maksaa pääasiassa kyseessä olevan lainan kuukausieriä, olisi voitava hyväksyä. Sillä on kuitenkin epäilyjä tästä tilanteessa, jossa kyseinen elinkeinonharjoittaja on pankki, joka on direktiivissä 2014/59 säädetyn kriisinratkaisun kohteena.

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa tältä osin pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentin säännöksiin, joiden mukaan silloin, kun pankki on kriisinratkaisutoimen kohteena, vireillä olevat menettelyt, joiden tarkoituksena on kyseistä pankkia koskevien turvaamistoimien määrääminen, on päätettävä, ja tällaisten toimenpiteiden toteuttamista koskevan uuden menettelyn aloittaminen on poissuljettua. Kyseisen tuomioistuimen mukaan näillä säännöksillä on pantu direktiivin 2014/59 70 artiklan 1 ja 4 kohta täytäntöön virheellisesti, koska kyseisiä kohtia tulkitaan laajentavasti.

30 Unionin tuomioistuimen pyydettyä tietoja pankkien vakuusrahastosta annetun lain 142 §:n 1 momentin mahdollisesta merkityksestä direktiivin 2014/59 70 artiklan 1 kohdan täytäntöönpanotoimenpiteenä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi lähinnä, että kyseiset kaksi säännöstä vastaavat toisiaan mutta että kyseisen lain 135 §:n 1 ja 4 momentin lisääminen on ongelmallista, koska viimeksi mainittujen säännösten soveltamisala on paljon laajempi kuin mainitun 70 artiklan 1 kohdan soveltamisala.

31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, evätäänkö pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentilla kuluttajilta direktiivissä 93/13 säädetty suoja ja ovatko ne näin ollen tehokkuus- ja suhteellisuusperiaatteen vastaisia. Kyseessä olevilta kuluttajilta nimittäin evättäisiin mahdollisuus tosiasiallisesti vapautua siihen sisältyvien kohtuuttomien ehtojen vuoksi mahdollisesti pätemättömän sopimuksen täyttämisestä kyseisten ehtojen kohtuuttomuuden toteamista koskevan tuomioistuinmenettelyn aikana, vaikka heihin kohdistuu vaara siitä, etteivät he myöhemmin voi hyötyä kohtuuttomuuden mahdollisesta toteamisesta seuraavasta palauttamisvaikutuksesta.

32 Kyseinen tuomioistuin korostaa tältä osin, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa pakkotäytäntöönpano pankkia vastaan on poissuljettu, ainoa tehokas keino tämän palauttamista koskevan vaikutuksen toteuttamiseksi on vastavuoroisten saatavien kuittaus. Siinä tapauksessa, että pankki todettaisiin maksukyvyttömäksi, kuluttajan saatavaa, joka koskee lainasopimuksen perusteella maksettujen määrien palauttamista lainapääoman ylittävältä osalta, kohdeltaisiin samalla tavalla kuin muiden velkojien saatavia, mikä käytännössä merkitsisi sitä, että kuluttaja ei voisi periä saatavaansa.

33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa lisäksi direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan g alakohdassa mainittuun periaatteeseen, jonka mukaan kriisinratkaisut olisi toteutettava siten, että velkojille ei aiheudu suurempia tappioita kuin tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä. Se epäilee, voidaanko tätä periaatetta noudattaa, jos on kiellettyä esittää turvaamistoimia koskeva hakemus, jossa keskeytetään velvollisuus maksaa kuukausittaiset lyhennyserät velasta, jonka kriisinratkaisun kohteena oleva pankki on myöntänyt sellaisen sopimuksen mukaisesti, jonka pätevyys on riitautettu.

34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin nimittäin toteaa, että pääasia koskee osittain saatavaa, jota se luonnehtii muuksi kuin rahamääräiseksi, siltä osin kuin se koskee vaatimusta, jolla pyritään pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen pätemättömyyden toteamiseen, ja että maksukyvyttömyyslain, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, 146 §:n 3 momentin mukaan

tällaiseen saatavaan liittyvien turvaamistoimien määrääminen on mahdollista maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta huolimatta, koska tällaiset toimenpiteet eivät ole kyseisessä säännöksessä tarkoitettuja maksukyvyttömyysmenettelyn kohteena olevaa omaisuutta koskevia turvaamistoimia. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi unionin tuomioistuimen tietopyyntöön antamassaan vastauksessa, että pääasiassa kyseessä oleva turvaamistoimihakemus olisi voitu ottaa tutkittavaksi, jos se olisi tehty sen jälkeen, kun Getin Noble Bank oli tällä välin asetettu konkurssiin 20.7.2023.

35 Tämä ”muu kuin rahamääräinen saatava” on erotettava direktiivin 93/13 soveltamiseen liittyvästä palauttamisvaikutuksesta johtuvasta perusteettomasti maksettujen suoritusten palauttamista koskevasta saatavasta, jolla on varallisuusoikeudellisia seurauksia konkurssivelalliselle, minkä vuoksi kyseiseen toiseen saatavaan liittyvä turvaamistoimi ei ole mahdollinen.

36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo lopuksi, että on otettava huomioon se, että jos pääasiassa kyseessä oleva lainasopimus todetaan pätemättömäksi, pankilla on lainapääoman takaisinmaksua koskeva saatava. Näin ollen pääasian kantajien kyseisestä sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämisen keskeyttäminen ennen kuin heidän takaisinmaksunsa kokonaismäärät ovat saavuttaneet tätä pääomaa vastaavan määrän voisi olla kriisinratkaisun tavoitteen vastaista, koska se rajoittaisi tai viivästyttäisi asianomaisen pankin saatavien perintämenettelyä, jolla pyritään tyydyttämään muita velkojia.

37 Tässä tilanteessa Sąd Okręgowy w Warszawie (Varsovan alueellinen tuomioistuin) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [direktiivin 93/13] 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuus- ja suhteellisuusperiaatteen sekä [direktiivin 2014/59] 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohdan sekä 70 artiklan 1 ja 4 kohdan valossa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan suhteessa sellaiseen pankkiin, joka on kriisinratkaisun kohteena, ei ole mahdollista hyväksyä kuluttajan esittämää turvaamistoimihakemusta, jossa on kyse sellaiseen luottosopimukseen perustuvien lyhennys- ja korkoerien maksamista koskevan velvollisuuden keskeyttämisestä oikeudenkäyntimenettelyn keston ajaksi, jonka tuomioistuin todennäköisesti toteaa pätemättömäksi sen sisältämien kohtuuttomien sopimusehtojen poistamisen vuoksi, ja tämän perusteena on ainoastaan se, että kyseinen pankki on kriisinratkaisun kohteena?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

38 Aluksi on todettava ensinnäkin, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuinta ottamaan huomioon direktiivin 2014/59 70 artiklan 1 ja 4 kohdan siltä pyydetyn direktiivin 93/13 tulkinnan yhteydessä sillä perusteella, että pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentilla, jotka on ennakkoratkaisupyynnössä yksilöity ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitetuksi ”kansalliseksi lainsäädännöksi”, pannaan täytäntöön kyseisen 70 artiklan 1 ja 4 kohta.

39 Yhtäältä unionin oikeuden ja toisaalta Puolan oikeuden säännökset eroavat toisistaan kohteensa ja ulottuvuutensa osalta. Direktiivin 2014/59 70 artiklan 1 ja 4 kohta koskevat rajoitusvaltaa, joka kansallisella kriisinratkaisuviranomaisella on oltava kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen varoihin liittyvien vakuuksien täytäntöönpanon osalta erittäin lyhyeksi ajaksi, kun taas pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentissa tarkoitetaan, kuten

ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, kansallisille tuomioistuimille asetettua kieltoa toteuttaa täytäntöönpanomenettelyjä tai määrätä tällaisen laitoksen omaisuuteen kohdistuvia turvaamistoimia niin kauan kuin se on kyseisen menettelyn kohteena.

40 Kuten julkisasiamies pääasiallisesti totesi ratkaisuehdotuksensa 31–35 kohdassa, pääasian kantajat eivät ole direktiivin 2014/59 70 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen ”vakuudellisia velkojia”. Ennakkoratkaisupyynnöstä nimittäin ilmenee, että he ovat tällaisen laitoksen sopimuskumppaneita, jotka ovat nostaneet sitä vastaan kanteen saadakseen todetuksi yhtäältä lainasopimuksen pätemättömäksi toteamisesta muodostuvan ”saatavan” olemassaolon ja toisaalta rahamääräisen saatavan, joka muodostuu sille kyseisen sopimuksen mukaisesti maksettujen summien palauttamisesta. Näihin väitettyihin saataviin ei liity mitään mainitun 70 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ”kyseisen kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen varoihin liittyviä vakuusoikeuksia”. Lisäksi välitoimihakemus, joka koskee pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten turvaamistoimien määräämistä ja jossa lähinnä pyritään keskeyttämään pääasian oikeudenkäynnin ajaksi velvollisuus maksaa mainitussa sopimuksessa määrättyihin tuleviin eräpäiviin liittyvät jäljellä olevat määrät, ei liity tällaiseen vakuusoikeuteen (ks. vastaavasti määräys 20.2.2024, Getin Noble Bank, C-34/23, EU:C:2024:203, 32 kohta).

41 Lisäksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin näyttää unionin tuomioistuimen tietopyynnön jälkeen myöntäneen, että – kuten Puolan hallitus ja Euroopan komissio väittävät tämän menettelyn yhteydessä esittämissään huomautuksissa – direktiivin 2014/59 70 artikla on saatettu osaksi Puolan oikeutta pankkien vakuusrahastosta annetun lain muilla säännöksillä eli sen 142 §:n säännöksillä.

42 Toiseksi siltä osin kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa ennakkoratkaisukysymyksessään tehokkuusperiaatteeseen ja suhteellisuusperiaatteeseen, on todettava, että se ei selvennä tämän syytä viimeksi mainitun periaatteen osalta. Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklan mukaan ennakkoratkaisupyyntöön on sisällytettävä selostus niistä syistä, joiden vuoksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on ryhtynyt tarkastelemaan kysymystä unionin oikeuden tiettyjen säännösten tulkinnasta tai pätevyydestä, sekä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteama yhteys kyseisten säännösten ja pääasian oikeudenkäynnissä sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten välillä, ja tämä vaatimus koskee myös niitä unionin oikeuden yleisiä periaatteita, joita kyseinen tuomioistuin pohtii tällaisen pyynnön yhteydessä.

43 Näin ollen on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa ja yhdessä direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohdan kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kansallisen tuomioistuimen on hylättävä kuluttajan turvaamistoimia koskeva hakemus, joka koskee niiden kuukausierien maksamisen keskeyttämistä, jotka hänen on maksettava sellaisen lainasopimuksen perusteella, jonka toteamista pätemättömäksi hän vaatii siihen sisältyvien kohtuuttomien ehtojen vuoksi, odotettaessa viimeksi mainitusta vaatimuksesta tehtävää lopullista ratkaisua, pelkästään sillä perusteella, että pankki, jonka kanssa kyseinen sopimus on tehty, on asetettu direktiivissä 2014/59 tarkoitettuun kriisinratkaisuun, jonka yhteydessä on käytetty omaisuudenhoitoyhtiötä perustamalla toinen pankki, jolle on siirretty suurin osa kriisinratkaisun kohteena olevan pankin varoista, oikeuksista ja veloista mutta ei kyseessä olevaa sopimusta, joka on jäänyt jäljelle jääneen laitoksen omaisuudeksi, vaikka tällaiset turvaamistoimet ovat tarpeen kyseisen lopullisen ratkaisun täyden tehokkuuden varmistamiseksi.

44 Aluksi on muistutettava, että direktiivin 93/13 tavoitteena on varmistaa kuluttajansuojan korkea taso (ks. vastaavasti tuomio 19.9.2018, Bankia, C-109/17, EU:C:2018:735, 36 kohta ja tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen), C-287/22, EU:C:2023:491, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tämä tavoite vastaa perusoikeuskirjan 38 artiklasta johtuvaa vaatimusta varmistaa kuluttajansuojan korkea taso unionin politiikoissa, ja tämä vaatimus koskee erityisesti kyseisen direktiivin täytäntöönpanoa (ks. vastaavasti tuomio 5.9.2024, Novo Banco ym., C-498/22–C-500/22, EU:C:2024:686, 137 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 Tässä tarkoituksessa yhtäältä direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa velvoitetaan jäsenvaltiot säätämään, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia.

46 Tästä seuraa, että kansallisten tuomioistuinten on jätettävä soveltamatta mainittuja sopimusehtoja, jotta niillä ei ole sitovia vaikutuksia kuluttajaan nähden, ellei hän vastusta tätä (tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen), C-287/22, EU:C:2023:491, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Kun kyse on kohtuuttomista ehdoista, joissa edellytetään rahamäärän maksamista, tämä velvoite sisältää lähtökohtaisesti sen vaikutuksen, että kyseinen määrä on palautettava. Vaatimus palauttaa se oikeudellinen ja tosiasiallinen tilanne, jossa asianomainen kuluttaja olisi ollut, jos näitä kohtuuttomia ehtoja ei olisi ollut, muun muassa ottamalla käyttöön oikeus, joka on siis tunnustettava kuluttajalle, sellaisten perusteettomien etujen palauttamiseen, jotka elinkeinonharjoittaja on saanut mainittujen kohtuuttomien ehtojen perusteella, kuuluu kuluttajille direktiivillä 93/13 taatun suojan asiasisältöön (ks. vastaavasti tuomio 30.6.2022, Profi Credit Bulgaria (Kuittaaminen viran puolesta kohtuuttoman ehdon tapauksessa), C-170/21, EU:C:2022:518, 42 ja 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Toisaalta direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on otettava käyttöön riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

49 Tässä yhteydessä on muistutettava, että kun otetaan huomioon sen yleisen edun luonne ja merkityksellisyys, johon direktiivillä 93/13 kuluttajille taattu suoja perustuu, direktiivin 6 artiklan 1 kohtaa on pidettävä sellaisia kansallisia sääntöjä vastaavana normina, jotka kuuluvat kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin (tuomio 6.10.2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, 52 kohta ja tuomio 17.5.2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, 24 kohta). Myös kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohta liittyy suoraan tähän yleiseen etuun (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym., C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, 56 kohta).

50 Koska unionin oikeudessa ei ole yhdenmukaistettu sopimusehtojen väitetyn kohtuuttomuuden tutkimiseen sovellettavia menettelyjä, ne kuuluvat kunkin jäsenvaltion sisäiseen oikeusjärjestykseen jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla edellyttäen kuitenkin, että niiden osalta noudatetaan vastaavuus- ja tehokkuusperiaatetta (ks. vastaavasti tuomio 9.4.2024, Profi Credit Polska (Lainvoimaisella ratkaisulla päätetyn menettelyn aloittaminen uudelleen), C-582/21, EU:C:2024:282, 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Tehokkuusperiaatteen nojalla menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan unionin oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet, eivät saa olla sellaisia, että unionin oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. Tehokkuusperiaatteesta johtuvien vaatimusten noudattamista on tarkasteltava ottaen huomioon kyseessä olevien sääntöjen merkitys koko menettelyssä, menettelyn kulku ja näiden sääntöjen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä (ks. vastaavasti tuomio 9.4.2024, Profi Credit Polska (Lainvoimaisella ratkaisulla päätetyn menettelyn aloittaminen uudelleen), C-582/21, EU:C:2024:282, 40 ja 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 On vielä korostettava, että jäsenvaltioiden velvollisuus varmistaa niiden oikeuksien tehokkuus, joita yksityisillä on unionin oikeuden perusteella, merkitsee muun muassa direktiivistä 93/13 johtuvien oikeuksien osalta tehokasta oikeussuojaa koskevaa vaatimusta, joka on vahvistettu myös perusoikeuskirjan 47 artiklassa ja joka pätee erityisesti tällaisiin oikeuksiin perustuvien oikeussuojakeinojen menettelysääntöihin (ks. vastaavasti tuomio 9.4.2024, Profi Credit Polska (Lainvoimaisella ratkaisulla päätetyn menettelyn aloittaminen uudelleen), C-582/21, EU:C:2024:282, 76 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

53 Näin ollen on niin, että vaikka jäsenvaltioiden tehtävänä on määritellä kansallisessa oikeudessaan yksityiskohtaiset säännöt, joiden mukaisesti elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisten sopimusten ehtojen kohtuuttomuus todetaan ja tämän toteamisen konkreettiset oikeusvaikutukset toteutuvat, mainitun toteamuksen avulla on voitava palauttaa se oikeudellinen ja tosiasiallinen tilanne, jossa asianomainen kuluttaja olisi ollut, jos tällaista kohtuutonta ehtoa ei olisi ollut, tarvittaessa tunnustamalla oikeus elinkeinonharjoittajan perusteettomasti saamien etujen palauttamiseen. Direktiivillä 93/13 kuluttajille taattua suojaa koskevalla kansallisella lainsäädännöllä ei nimittäin voida loukata tämän suojan asiallista sisältöä (ks. vastaavasti tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen), C-287/22, EU:C:2023:491, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

54 Tältä osin unionin tuomioistuin on katsonut direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdan vastaiseksi sen, että kuluttajalta evätään mahdollisuus saada lykättyä täytäntöönpanomenettelyä, joka on pantu vireille sellaisen täytäntöönpanoperusteen nojalla, joka perustuu sopimusehtoon, jonka pätevyys on riitautettu tuomioistuimessa sen kohtuuttomuuden vuoksi, jos on niin, että kun tällaista lykkäystä ei ole myönnetty, asiakysymyksestä annettava ratkaisu, jossa kyseinen ehto todetaan kohtuuttomaksi, tarjoaisi kuluttajalle ainoastaan jälkikäteen puhtaasti vahingonkorvaussuojaa, joka olisi puutteellinen ja riittämätön, eikä se näin ollen olisi riittävä eikä tehokas keino kyseisen ehdon käytön lopettamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 14.03.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, 60 kohta).

55 Näin ollen direktiivissä 93/13 ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdassa ja 7 artiklan 1 kohdassa kuluttajille taattu suoja edellyttää, että jos on riittäviä viitteitä kuluttajan riitauttamien sopimusehtojen tai jopa itse sopimuksen pätemättömyydestä siten, että kuluttajan maksamien määrien palauttaminen kokonaan tai osittain on todennäköistä, kansallisen tuomioistuimen on voitava määrätä asianmukaisesta turvaamistoimesta, jos se on tarpeen sopimusehtojen kohtuuttomuutta koskevan ratkaisun täyden tehokkuuden takaamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, 59, 60 ja 64 kohta; tuomio 26.6.2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, 57 ja 58 kohta ja tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen), C-287/22, EU:C:2023:491, 43 ja 60 kohta).

56 Pääasiassa annettavan ratkaisun täysi tehokkuus edellyttää muun muassa sitä, että voidaan välttää se, että kuluttaja maksaa tuomioistuinmenettelyn aikana, jonka kesto voi olla huomattava, suurempia määriä kuin ne, jotka tosiasiallisesti olisi maksettava, jos kyseisellä ratkaisulla todettaisiin riidanalaisten ehtojen olevan kohtuuttomia, joten voi olla tarpeen määrätä turvaamistoimista tällaisessa tapauksessa (ks. vastaavasti määräys 26.10.2016, Fernández Oliva ym., C-568/14–C-570/14, EU:C:2016:828, 35 kohta ja tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen), C-287/22, EU:C:2023:491, 42 kohta).

57 Turvaamistoimien myöntämisen tarpeellisuutta on lisäksi arvioitava kaikkien asiaan liittyvien seikkojen perusteella (ks. vastaavasti tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen), C-287/22, EU:C:2023:491, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

58 Tältä osin on todettava, että kun kyse on lainasopimuksesta, kansallisten tuomioistuinten mahdollisuus määrätä turvaamistoimesta on sitäkin tarpeellisempi silloin, kun kuluttaja on kyseisen sopimuksen täyttämiseksi jo maksanut tai on vaarassa joutua maksamaan luottolaitokselle lainattua määrää suuremman määrän (ks. vastaavasti tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen), C-287/22, EU:C:2023:491, 52 ja 59 kohta).

59 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut, on kuitenkin todettava, että kuluttajan riitauttamien sopimusehtojen mahdollinen toteaminen kohtuuttomiksi ei merkitse sitä, että luottolaitos menettää kaikki saatavansa kuluttajalta.

60 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymykset koskevat lähinnä sitä, että kansallisessa oikeudessa ja erityisesti pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentissa suljetaan pois mahdollisuus turvaamistoimien määräämiseen silloin, kun elinkeinonharjoittaja, joka on tehnyt kuluttajan kanssa sopimuksen, jonka pätevyys riitautetaan tuomioistuimessa ensi arviolta perustellusti, on kriisinratkaisun kohteena oleva luottolaitos.

61 Kun otetaan huomioon ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä kysymys, on siis ratkaistava, että kun luottolaitos on sellaisen kriisinratkaisun kohteena, jonka yhteydessä käytetään omaisuudenhoitoyhtiötä perustamalla pankki, jolle on siirretty pääosa kyseisen luottolaitoksen varoista, oikeuksista ja veloista, vaikuttaako direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohta siihen mahdollisuuteen, joka kansallisella tuomioistuimella on oltava määrätä kuluttajan vaatimista turvaamistoimista sen tuomioistuinratkaisun täyden tehokkuuden varmistamiseksi, joka annetaan sellaisen sopimusehdon väitetystä kohtuuttomuudesta, joka on jäänyt jäljelle jääneen laitoksen omaisuudeksi.

62 Direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b alakohdassa vahvistetaan lähinnä järjestys, jossa henkilöt, joita kriisinratkaisun aloittaminen koskee, vastaavat lähtökohtaisesti kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen tappioista, eli ensin kyseisen laitoksen osakkeenomistajat ja sitten sen velkojat, viimeksi mainitut sen mukaan, mikä on niiden saatavien ensisijaisuusjärjestys tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä, joka direktiivin 2014/59 2 artiklan 1 kohdan 47 alakohdan mukaan kuuluu kansallisen oikeuden soveltamisalaan.

63 Kyseiseen 34 artiklan 1 kohdan b alakohtaan ei näin ollen sisälly mitään mainintaa kuluttajan mahdollisuudesta saada lykätyksi omia velvoitteitaan kriisinratkaisun kohteena olevaa laitosta kohtaan.

64 Direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan g alakohdassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan velkojille ei saa aiheutua suurempia tappioita kuin niille olisi aiheutunut, jos kriisinratkaisun kohteena oleva laitos olisi likvidoitu tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä kyseisen direktiivin 73–75 artiklan mukaisesti.

65 Kuten julkisasiamies on pääasiallisesti todennut ratkaisuehdotuksensa 72–74 kohdassa, se, että kyseisessä säännöksessä viitataan nimenomaisesti direktiivin 2014/59 73–75 artiklaan, merkitsee sitä, että siinä tarkoitetaan suojatoimenpidettä, joka tosin hyödyttää muun muassa kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen velkojia mutta jota sovelletaan vasta jälkikäteen. Tämä toimenpide edellyttää nimittäin, että verrataan tappioita, joita näille velkojille on tosiasiallisesti aiheutunut niiden todellisesta kohtelusta kyseisen laitoksen kriisinratkaisun yhteydessä, tappioihin, joita niille olisi aiheutunut, jos kyseinen laitos olisi asetettu tavanomaiseen maksukyvyttömyysmenettelyyn kriisinratkaisutoimen toteuttamista koskevan päätöksen tekohetkellä. Jos ensin mainitut osoittautuvat viimeksi mainittuja suuremmiksi, velkojat voivat kyseisen toimenpiteen avulla saada maksun erotuksesta kriisinratkaisun rahoitusjärjestelystä.

66 Näin ollen direktiivin 2014/59 johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 73–75 artiklan kanssa, tarkoitettu ”periaate, jonka mukaan velkojat eivät saa jäädä kriisinratkaisussa huonompaan asemaan”, ei koske pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten turvaamistoimien toteuttamiseen liittyvää mahdollista menettelyllistä suojaa, jota jäljelle jääneen laitoksen velkojat voisivat saada kriisinratkaisun yhteydessä. Myöskään tällä 34 artiklan 1 kohdan g alakohdalla ei siis ole merkitystä vastattaessa kysymykseen siitä, onko kansallisella tuomioistuimella oltava toimivalta määrätä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisista turvaamistoimista.

67 Lisäksi on todettava, kuten julkisasiamies on pääasiallisesti tehnyt ratkaisuehdotuksensa 75 kohdassa, että mikään muukaan direktiivin 2014/59 säännös ei voi koskea tällaista suojaa, koska ei ole olemassa erityistä säännöstä, joka koskisi kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen velkojien kyseistä laitosta vastaan esittämiä turvaamistoimia koskevia vaatimuksia.

68 Tästä seuraa, että pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentin kaltaiset säännökset kuuluvat direktiivin 2014/59 1 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan, ja siinä säädetään, että jäsenvaltiot voivat hyväksyä tai pitää voimassa kyseisessä direktiivissä ja sen nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä säädettyjä tiukempia tai täydentäviä sääntöjä.

69 Viimeksi mainitun säännöksen mukaan jäsenvaltiot voivat antaa tällaisia sääntöjä edellyttäen, että ne ovat yleisesti sovellettavia eivätkä ole ristiriidassa direktiivin 2014/59 ja sen nojalla annettujen delegoitujen säädösten ja täytäntöönpanosäädösten kanssa.

70 Näin ollen on selvitettävä, onko direktiivin 93/13 merkityksellisten säännösten soveltaminen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiayhteydessä omiaan poistamaan kriisinratkaisun tehokkaan vaikutuksen tai estämään sen toteuttamisen.

71 Unionin tuomioistuin on jo todennut, että pankki- ja rahoitusjärjestelmän vakauden varmistamista ja järjestelmäriskin välttämistä koskevat tavoitteet ovat unionin yleisen edun mukaisia tavoitteita. Direktiivissä 2014/59 säädetään siis turvautumisesta poikkeuksellisessa taloudellisessa tilanteessa jäsenvaltioiden rahoitusvakauden säilyttämiseksi sellaiseen menettelyyn, joka voi vaikuttaa muun muassa luottolaitoksen tai sijoituspalveluyrityksen velkojien oikeuksiin, ottamalla käyttöön maksukyvyttömyysmenettelyihin yleisesti sovellettavasta

lainsäädännöstä poikkeava maksukyvyttömyyssäännöstö, jonka soveltaminen on sallittua vain poikkeuksellisissa olosuhteissa silloin, kun se on perusteltua erittäin tärkeän yleisen edun vuoksi. Tämän järjestelmän poikkeusluonne merkitsee sitä, että unionin oikeuden muita säännöksiä voidaan jättää soveltamatta, jos nämä ovat omiaan viemään kriisinratkaisumenettelyltä sen tehokkaan vaikutuksen tai estämään sen toteuttamisen (tuomio 5.5.2022, Banco Santander (Banco Popularin kriisinratkaisu), C-410/20, EU:C:2022:351, 36 ja 37 kohta).

72 On kuitenkin todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiayhteydessä kriisinratkaisumenettelyn tehokas vaikutus on saavutettu lähtökohtaisesti siitä hetkestä lähtien, kun omaisuudenhoitoyhtiöön on turvauduttu, samanaikaisesti kun sille on siirretty pääosa kyseisen menettelyn kohteena olevan laitoksen varoista, oikeuksista ja veloista, joten menettelyyn liittyvät tapahtumat, jotka liittyvät jäljelle jääneen laitoksen omaisuudeksi jääneitä omaisuuseriä koskeviin menettelyihin, eivät ole omiaan heikentämään tätä vaikutusta eivätkä vaikeuttamaan kriisinratkaisumenettelyn toteuttamista. Lisäksi on korostettava, että kyseisestä ajankohdasta lähtien kyseinen jäljelle jäävä laitos on direktiivin 2014/59 37 artiklan 6 kohdan nojalla likvidoitava tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä.

73 Pääasian olosuhteet eroavat siis 5.5.2022 annetussa tuomiossa Banco Santander (Banco Popularin kriisinratkaisu) (C-410/20, EU:C:2022:351) ja 5.9.2024 annetussa tuomiossa Novo Banco ym. (C-498/22–C-500/22, EU:C:2024:686) tarkoitetuista olosuhteista, koska asiat, joiden yhteydessä kyseiset kaksi tuomiota annettiin, koskivat kriisinratkaisun aloittamisen jälkeen perustettuja yksiköitä eivätkä jäljelle jäänyttä laitosta.

74 Lisäksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensi näkemältä tekemän arvioinnin, sellaisena kuin se ilmenee ennakkoratkaisupyynnöstä, mukaan sellaisten turvaamistoimien määrääminen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa, joilla pyritään estämään se, että maksuja jatketaan sellaisten sopimusehtojen perusteella, joiden kohtuuttomuus perustuu vakiintuneeseen kansalliseen oikeuskäytäntöön, estäisi jäljelle jääneen laitoksen varallisuuden kasvamisen vain sellaisten perusteettomien määrien osalta, jotka kuluttajat ovat käytännössä velvollisia maksamaan vain sen vuoksi, että heidän pääasiaa koskeva oikeudenkäyntinsä jatkuu. Nyt käsiteltävän kaltaisessa tilanteessa, jossa kuluttaja näyttää suorittaneen maksut, joiden kokonaismäärä vastaa suunnilleen lainattua pääomaa, kansallisen tuomioistuimen on nimittäin voitava päättää keskeyttää kuluttajan velvollisuus maksaa sen lainasopimuksen, jonka pätemättömäksi toteamista vaaditaan, nojalla maksettavat kuukausierät, jotta vältettäisiin se, että kyseinen jäljellä oleva laitos saisi suurempia määriä kuin se voisi laillisesti vaatia, jos kyseinen sopimus todetaan pätemättömäksi.

75 Kaiken edellä esitetyn perusteella direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa ja yhdessä direktiivin 2014/59 kanssa, on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kansallisen tuomioistuimen on hylättävä kuluttajan turvaamistoimia koskeva hakemus, joka koskee niiden kuukausierien maksamisen keskeyttämistä, jotka hänen on maksettava sellaisen lainasopimuksen perusteella, jonka toteamista pätemättömäksi hän vaatii siihen sisältyvien kohtuuttomien ehtojen vuoksi, odotettaessa viimeksi mainitusta vaatimuksesta tehtävää lopullista ratkaisua, pelkästään sillä perusteella, että pankki, jonka kanssa kyseinen sopimus on tehty, on asetettu direktiivissä 2014/59 tarkoitettuun kriisinratkaisuun, jonka yhteydessä on käytetty omaisuudenhoitoyhtiötä perustamalla toinen pankki, jolle on siirretty suurin osa kriisinratkaisun kohteena olevan pankin varoista, oikeuksista ja veloista mutta ei kyseessä olevaa sopimusta, joka on jäänyt jäljelle jääneen laitoksen omaisuudeksi, vaikka tällaiset turvaamistoimet ovat tarpeen kyseisen lopullisen ratkaisun täyden tehokkuuden varmistamiseksi. Tutkiessaan kyseisten turvaamistoimien

määräämisen tarpeellisuutta kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon se, että kuluttaja on maksanut tai on vaarassa maksaa oikeudenkäynnin aikana suuremman määrän kuin hänen olisi tosiasiallisesti maksettava siinä tapauksessa, että kyseinen sopimus todetaan pätemättömäksi.

Oikeudenkäyntikulut

76 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuus- ja suhteellisuusperiaatteen valossa ja yhdessä luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta 15.5.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/59/EU kanssa,

on tulkittava siten, että

ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kansallisen tuomioistuimen on hylättävä kuluttajan turvaamistoimia koskeva hakemus, joka koskee niiden kuukausierien maksamisen keskeyttämistä, jotka hänen on maksettava sellaisen lainasopimuksen perusteella, jonka toteamista pätemättömäksi hän vaatii siihen sisältyvien kohtuuttomien ehtojen vuoksi, odotettaessa viimeksi mainitusta vaatimuksesta tehtävää lopullista ratkaisua, pelkästään sillä perusteella, että pankki, jonka kanssa kyseinen sopimus on tehty, on asetettu direktiivissä 2014/59 tarkoitettuun kriisinratkaisuun, jonka yhteydessä on käytetty omaisuudenhoitoyhtiötä perustamalla toinen pankki, jolle on siirretty suurin osa kriisinratkaisun kohteena olevan pankin varoista, oikeuksista ja veloista mutta ei kyseessä olevaa sopimusta, joka on jäänyt jäljelle jääneen laitoksen omaisuudeksi, vaikka tällaiset turvaamistoimet ovat tarpeen kyseisen lopullisen ratkaisun täyden tehokkuuden varmistamiseksi. Tutkiessaan kyseisten turvaamistoimien määräämisen tarpeellisuutta kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon se, että kuluttaja on maksanut tai on vaarassa maksaa oikeudenkäynnin aikana suuremman määrän kuin hänen olisi tosiasiallisesti maksettava siinä tapauksessa, että kyseinen sopimus todetaan pätemättömäksi.

Allekirjoitukset